

Kinnitas:	Andres Kotsar	Juhatuse liige, ravijuht	07.03.2023
Koostas:	Matti Maimets	Infektsioonikontrolli teenistuse direktor	16.01.2023
	Ees- ja perekonnanimi	Ametikoht	kuupäev

KÄTEHÜGIEENI JUHEND

EESMÄRK

Käesoleva juhendi eesmärk on kehtestada ühtsed nõuded Kliinikumi töötajate kätehügieenile, et vähendada mikroorganismide hulka kätel ja tagada patsientidele võimalikult ohutu ravi.

VASTUTUS

Juhend kehtib kõikides Kliinikumi struktuuriüksustes. Juhendi täitmise eest vastutavad struktuuriüksuste juhid. Kontrolli käesoleva juhendi täitmise üle teostab infektsioonikontrolli teenistus.

MÕISTED

Kätehügieen hõlmab kätepesu, käte antiseptikat, küünte ning kätenaha hooldust. Korrektselt kätehügieeni saab teha vaid juhul, kui kätel ei kanta kellasid ja ehteid. Kinnaste kasutamine ei asenda kätehügieeni.

Kätepesu on käte pesemine seebiga, mis kantakse eelnevalt voolava vee all niisutatud nahale.

Kirurgiline kätepesu on käte, randmete ja küünarvarte pesemine seebiga, mis kantakse eelnevalt voolava vee all niisutatud nahale.

Käte antiseptikum on alkoholi sisaldav aine, mida kasutatakse mikroorganismide hulga vähendamiseks kätel.

Käte antiseptika on käte töötlemine antiseptikumiga, mis kantakse kuivadele kätele.

Kirurgiline käte antiseptika on käte, randmete ja küünarvarte töötlemine antiseptikumiga, mis kantakse kuivadele kätele.

Kindad on isikukaitsevahendid, mida kasutatakse kui on käte kokkupuute oht vere ja teiste kehavedelikega või resistentsete mikroorganismidega.

TEGEVUSKIRJELDUS

1. Kätehügieeni meetodid

Kätehügieeni meetoditeks on kätepesu, kirurgiline kätepesu, käte antiseptika ja kirurgiline käte antiseptika.

2. Üldised nõuded

- Antiseptikumi dosaatorid paigutatakse iga palati ukse juurde, voodi kõrvale, voodi külge või teistesse vajalikesse kohtadesse.
- Sõrmuste, käekettide, -kellade ja -võrude kandmine ei ole lubatud.
- Kahjustatud kätega (vigastused, dermatiit, panariitsium jms) töötaja vabastatakse võimaluse korral tööülesannetest, mis nõuavad käte antiseptika läbiviimist.
- Küüned peavad olema terved, puhtad ja hooldatud. Küüne vaba osa pikkus ei tohi ületada sõrmeotsa.
- Lakitud küünte, kunstküünte, püsigeellaki ja küünte kaunistuste kandmine ei ole lubatud.

3. Kätehügieeni läbiviimine

3.1. Kätepesu

Käed pestakse vee ja seebiga alati:

- kui käed on silmaga nähtavalt määrdunud;
- enne kokkupuudet toiduga (sh enne söömist, toidukandikute jagamist, patsiendi toitmist jne);
- pärast nuuskamist, aevastamist ja köhimist;
- pärast WC kasutamist või patsiendi mähkmevahetust;
- pärast käte kontakti patsiendiga, kes on infitseeritud või koloniseeritud eoseid moodustavate bakteritega (*Clostridioides difficile* haiglasisesse leviku tõkestamise juhend JKL-155);
- pärast käte kontakti patsiendiga, kellel esineb viiruslik gastroenteriit või selle kahtlus.

Haiglas peab kätepesule järgnema käte antiseptika.

3.2. Käte antiseptika

Käte antiseptika tehakse alati sõltumata sellest, kas kindaid kanti või mitte:

- enne ja pärast käte kontakti patsiendiga;
- pärast käte kontakti patsiendi vere ja teiste kehavedelikega;
- enne ja pärast käte kontakti haavade ja limaskestadega;
- kontamineerunud kehapiirkonna puudutamise järgselt enne sama patsiendi teiste kehapiirkondade puudutamist;
- enne ja pärast kinnaste kasutamist;
- enne ja pärast invasiivseid protseduure;
- pärast käte kontakti pindade ja esemetega patsiendi lähimas ümbruses (k.a aparatuur ja seadmed);
- enne ravimite ettevalmistamist ja manustamist;
- kinda purunemisel operatsiooni või kirurgilise protseduuri käigus eemaldatakse kindad, viiakse läbi käte antiseptika ning võetakse kasutusele uued kindad;
- operatsiooni või kirurgilise protseduuri lõppedes.

3.3. Kirurgiline kätepesu

- Enne päeva esimest operatsiooni või kirurgilist protseduuri.
- Üksteisele järgnevate operatsioonide või kirurgiliste protseduuride korral juhul, kui on lahkutud operatsioonitoast.
- Käte silmaga nähtava saastumise korral.
- Kirurgilisele kätepesule järgneb alati kirurgiline käte antiseptika.

3.4. Kirurgiline käte antiseptika

- Vahetult enne iga operatsiooni või kirurgilist protseduuri (angiograafia jms), mis eeldab steriilset riietust.
- Üksteisele järgnevate operatsioonide või kirurgiliste protseduuride korral teostatakse vaid kirurgiline käteantiseptika juhul, kui ei ole lahkutud operatsioonitoast.

4. Kätepesu ja käte antiseptika tehnika

4.1. Kätepesu tehnika

- Seistakse kraanikausist eemal, nii et riided ei puutuks kokku kraanikausiga.
- Käed ja randmed niisutatakse sooja voolava veega.
- Seep kantakse kätele ja randmetele.

- Käed ja randmed pestakse, hõõrudes intensiivselt seebiga kaetud pindasid vähemalt 15 sekundi jooksul. Erilist tähelepanu pööratakse küünealustele, sõrmeotstele, põialdele ja sõrmevahedele.
- Käed ja randmed loputatakse hoolikalt rohke voolava veega.
- Kraan suletakse küünarnuki abil. Sellise võimaluse puudumisel suletakse kraan paberrätiku abil vältimaks käte saastumist.
- Käed ja randmed kuivatatakse ühekordselt kasutatava paberrätikuga.
- Kasutatud paberrätik visatakse selleks ettenähtud jäätmeanumasse.

4.2. Käte antiseptika tehnika

- Antiseptikum kantakse kuivadele kätele. Järgitakse tootjapoolseid juhiseid/koguseid.
- Käsi hõõrutakse kuni nende kuivamiseni (vähemalt 20 sekundit). Käte antiseptika läbiviimisel pööratakse erilist tähelepanu sõrmeotstele, põialdele ja sõrmevahedele.
- Enne kinnaste kasutusele võtmist peavad käed olema kuivad.

4.3. Kirurgilise kätepesu tehnika

- Seistakse kraanikausist eemal, nii et riided ei puutuks kokku kraanikausiga.
- Käed, randmed ja küünarvarred niisutatakse sooja voolava veega.
- Seep kantakse kätele, randmetele ja küünarvartele.
- Pestakse käed, randmed ja küünarvarred. Erilist tähelepanu pööratakse küünealustele, sõrmeotstele, põialdele ja sõrmevahedele. Kätepesu kestus sõltub kätepesuvahendi tootjapoolsetest juhistest (tavaliselt 2-5 min).
- Seep loputatakse maha rohke voolava veega. Vesi peab voolama suunaga sõrmedelt küünarvartele.
- Kraan suletakse küünarnuki abil.
- Käed, randmed ja küünarvarred kuivatatakse ühekordse paberrätikuga.
- Kasutatud paberrätik visatakse olmejäätmete kotti.

4.4. Kirurgilise käte antiseptika tehnika

- Piisav kogus antiseptikumi (hinnanguliselt 10-15 ml, sõltuvalt käte suurusest) kantakse kuivadele kätele, randmetele ja küünarvartele. Antiseptikum peab katma küüned, küünevallid ja küünealused.
- Kätele antiseptikumi hõõrumise ajal peavad käed olema antiseptikumist märjad. Erilist tähelepanu pööratakse sõrmeotstele, põialdele ja sõrmevahedele. Järgitakse tootja poolseid juhiseid ja toimeaega.
- Enne kinnaste kasutusele võtmist peavad käed olema kuivad.

5. Kinnaste kasutamine

5.1. Kinnaste kasutamise üldpõhimõtted

- Kindad on patsiendi- ja protseduuripõhised, seega vaid ühekordseks kasutamiseks.
- Enne ja pärast kinnaste kasutamist tuleb teha käte antiseptika ja vajadusel eelnevalt käed pesta.
- Lõhnastatud kätehooldustoodete kasutamine kinnastega töötamisel võib tekitada nahaärritust.
- Vahetult enne kinnaste kasutamist ei soovitata kasutada kätekreeme ega -salve.
- Latekskinnaste kasutamisel ei tohi kasutada kätehooldustooteid, mis sisaldavad mineraalseid õlisid, petrolaatumit või lanoliini. Need ained võivad põhjustada latekskinnaste purunemise ja soodustavad kinnaste läbilaskvust.
- Pärast kokkupuudet patsiendi saastunud kehapiirkondadega või saastunud keskkonnaga tuleb kasutatud kindad eemaldada ja teha käte antiseptika.
- Enne teiste toimingute sooritamist samal patsiendil tuleb võtta kasutusele uued kindad, kui edasine tegevus seda nõuab.

- Kindaid ei tohi pesta ega antiseptikumiga töödelda siirdudes ühelt toimingult teisele või liikudes ühe patsiendi juurest teise juurde.
- Katkised (ka torkevigastuse korral) kindad tuleb viivitamatult välja vahetada.
- Kasutatud kindad tuleb eemaldada selliselt, et need saastaksid võimalikult vähe ümbruskonda ja nahka.

5.2. Kinnaste valik

Sobivate kinnaste valimisel tuleb arvestada patsiendi või kasutaja võimalikku allergiat.

Kinnaste materjal:

- **lateks** – latekskindaid on soovitatav kasutada siis, kui käsitsetakse lõikavaid, torkavaid või teravaid vahendeid või kui töö käigus tekib kokkupuude vere või teiste kehavedelikega;
- **nitriil** – nitriilkindaid kasutatakse kemikaalide ja tsütotoksiliste ravimite käsitlemiseks ning samuti sobivad need kasutamiseks latekskinnaste asemel juhul, kui kasutajal esineb lateksallergiat või nahatundlikkust.

5.3. Mittesteriilseid kindaid kasutada

- Kui on kokkupuute oht vere ja teiste kehavedelikega.
- Perifeerse veenikanüüli sisestamisel.
- Veenisiseste kateetrite hooldamisel ning eemaldamisel.
- Ravimite manustamisel veenikanüüli kaudu.
- Ravimite manustamiseks ettevalmistamisel (JKL-145, JKL-140).
- Vereanalüüsi võtmisel.
- Infusiooniliinide lahti ühendamisel.
- Trahhea aspireerimisel, kui on kinnine aspiratsioonisüsteem või lahtise aspiratsioonisüsteemi korral, kuid kasutatakse steriilset klemmi.
- Vaginaalsel läbivaatusel.
- Siibrite tühjendamisel.
- Eritiseplekkide eemaldamisel.
- Instrumentide puhastamisel.
- Jäätmete käitlemisel.
- Kontaktisolatsiooni korral.

5.4. Steriilseid kindaid kasutada

- Steriilsust nõudvatel protseduuridel.

5.5. Kindaid ei ole vaja kasutada näiteks järgmistes situatsioonides (v.a kontaktisolatsiooni korral)

- Intramuskulaarsete ja subkutaansete süstide tegemine.
- Manipulatsioon infusiooniliinidega, kui puudub kokkupuude verrega.
- Hapniku manustamine.
- Vererõhu, kehatemperatuuri ja pulsi mõõtmine.
- Voodipesu vahetamine.
- Toidu jagamine ja kasutatud nõude ära toomine.
- Kokkupuude patsiendi lähiümbruses olevate pindadega.
- Patsiendi transportimine.
- Telefoni kasutamine.
- Dokumentatsiooni täitmine.

Tähis	JKL-98
Viide	
Versioon	06

VIITED

- JKL-186 Tööriietuse juhend
- JKL-145 Tsütostaatikumide käitlemise juhend
- JKL-140 Ravimite manustamiseks ettevalmistamise juhend
- JKL-155 *Clostridioides difficile* haiglasisesse leviku tõkestamise juhend
- JKL-52 Mikroorganismide vältimise juhend
- JKL-203 Vankomütsiinresistentse enterokoki haiglasisesse leviku tõkestamise juhend